

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
INTRODUCERE	11
Lista abrevierilor utilizate	19
Capitolul I. METODOLOGIA JURIDICĂ	21
1. Conceptul de metodologie	21
2. Metodologia juridică.....	24
3. Obiectul metodologiei juridice	27
4. Conceptul de metodă.....	29
5. Tipuri de metode de cercetare în drept.....	31
6. Concluzii	34
7. Referințe bibliografice	34
Capitolul II. METODELE CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN DREPT	36
1. Metoda logică	36
2. Metoda comparativă.....	40
3. Metoda sociologică.....	44
4. Metoda istorică	47
5. Metodele cantitative	51
6. Alte metode de cercetare.....	55
7. Concluzii	59
8. Referințe bibliografice	59
Capitolul III. Scrierea Academică. Partea Generală	61
1. Limbajul juridic	61
2. Gândirea juridică.....	65
3. Etapele procesului de cercetare	68
3.1. Stabilirea temei de cercetare și a problematicii	71
3.2. Stabilirea scopului și a obiectivelor procesului de cercetare	72
3.3. Alcătuirea unui plan tematic de cercetare	73
3.4. Formularea ipotezelor, stabilirea variabilelor și selectarea metodelor de cercetare	76
3.5. Cercetarea propriu-zisă sau documentarea subiectului	79
3.6. Analiza rezultatelor și formularea concluziilor cercetării	82
4. Concluzii	83
5. Referințe bibliografice	83

Capitolul IV. Scrierea academică. Partea specială	85
1. Redactarea lucrării.....	85
1.1. Generalități	85
1.2. Reguli de redactare a lucrărilor cu caracter științific	86
1.3. Reguli de formatare a unei lucrări cu caracter științific	91
1.4. Alte reguli de redactare	93
1.5. Reguli provenite din Standarde referitoare la redactare	97
1.6. Alte considerații de redactare referitoare la tezele de doctorat.....	99
2. Corectarea lucrării	100
3. Stabilirea bibliografiei.....	102
4. Alcătuirea cuprinsului/tablei de materii	103
5. Elaborarea anexelor, dacă este cazul.....	104
6. Susținerea orală a lucrării și publicarea rezultatelor cercetării	104
6.1. Susținerea orală a lucrării	104
6.1.1. Pregătirea prezentării orale a lucrării	106
6.1.2. Prezentarea în public a lucrării.....	107
6.1.3. Sugestii de prezentare a unei lucrări pentru persoanele emotive dar nu numai	108
6.1.4. Sugestii pentru rostirea efectivă a textului susținerii	109
6.2. Publicarea rezultatelor cercetării.....	115
7. Concluzii	115
8. Referințe bibliografice	116

Capitolul V. Structura standard a unei lucrări de cercetare cu caracter științific	118
1. Structura standard a unei lucrări de cercetare cu caracter științific și cerințele pentru fiecare element în parte	118
1.1. Tema de cercetare și titlul	119
1.1.1. Tema de cercetare	119
1.1.2. Titlul lucrării.....	120
1.2. Autorul și afilierea	122
1.3. Rezumatul, termenii cheie și încadrarea în JEL.....	123
1.4. Introducere și context	126
1.5. Literatura consultată sau stadiul cunoașterii.....	128
1.6. Scopul, obiectivele cercetării și ipotezele de cercetare.....	131
1.7. Identificarea și explicarea variabilelor.....	132
1.8. Eșantionarea	132
1.9. Alegerea, prezentarea și argumentarea metodelor, tehnicilor și instrumentelor de colectare și analiză a datelor și descrierea procesului de cercetare.....	132
1.10. Colectarea datelor și informațiilor, sistematizarea și analiza rezultatelor cercetării.....	133
1.11. Analiza datelor, informațiilor și rezultatelor	135
1.12. Originalitatea cercetării și valoarea adăugată a acesteia.....	136
1.13. Concluziile cercetării.....	139

1.14. Bibliografia.....	140
1.15. Alte elemente de structură ale unei lucrări	141
1.15.1. Anexele	141
1.15.2. Redarea mulțumirilor	142
2. Concluzii	143
3. Referințe bibliografice	144
Capitolul VI. NOTELE DE SUBSOL ȘI BIBLIOGRAFIA.....	145
1. Notele de subsol	145
1.1. Ce sunt notele de subsol.....	145
1.2. Care sunt utilitățile notelor de subsol	146
1.3. Cum se realizează notele de subsol	147
1.4. Modalități de citare utilizând notele de subsol.....	149
2. Bibliografia	153
2.1. Ce este bibliografia	153
2.2. Structura bibliografiei.....	155
3. Sursele bibliografice	157
3.1. Reguli de scriere a surselor bibliografice.....	158
3.2. Exemple de bibliografie.....	160
4. Referințe bibliografice	165
Capitolul VII. CITAREA	166
1. Ce este citarea?	166
2. Reguli de citare	169
3. Prescurtările sau abrevierile în notele de citare	173
4. Ghilimelele- semnele citării.....	182
5. Erorile în citare.....	183
6. Stiluri de citare	185
6.1. Generalități	185
6.2. Stilul de citare CHICAGO	186
6.3. Stilul de citare APA	189
7. Concluzii	192
8. Referințe bibliografice.....	193
Capitolul VIII. ETICA ȘI INTEGRITATEA ACADEMICĂ.....	194
1. Etica universitară.....	194
1.1. Legislația cu privire la etica universitară	199
2. Codul cadru de etică al personalului didactic din învățământul preuniversitar	201
3. Carta universitară și Codul de etică și deontologie profesională universitară	202
4. Conceptul de integritate academică.....	205
5. Buna conduită în cercetarea științifică	208
6. Comisia de etică universitară	212
7. Drept comparat privind etica și integritatea academică.....	214

8. Concluzii	217
9. Referințe bibliografice	217
Capitolul IX. PLAGIATUL	219
1. Ce este plagiatul	219
2. Sancțiuni pentru plagiat și autoplagiat.....	223
3. Câteva aspecte privind dreptul de autor.....	225
4. Tipuri de plagiat.....	228
5. Recomandări privind evitarea plagiatului în lucrările cu caracter științific	232
6. Programele recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice	235
7. Concluzii	236
8. Referințe bibliografice	237
Bibliografie selectivă curs	239
(I) Doctrină.....	239
(II) Legislație și jurisprudență	243
(III) Pagini internet:	245
ANEXE	247
Anexa nr. 1 - (Model de referat)	249
Anexa nr. 2 - (Model de studiu de caz)	251
Anexa nr. 3 - (Model de opis).....	253
Anexa nr. 4 - (Model de declarație de onestitate).....	254
Anexa nr. 5 - (Model de curriculum vitae european)	255
Anexa nr. 6 - (Model cerere de angajare)	257
Anexa nr. 7 - (Model de cerere stagiu de practică).....	258
Anexa nr. 8 - (Model lucrare de disertație și reguli minimale de redactare a lucrării de disertație)	259

Cuvânt înainte

Doamna dr. Elena Emilia Ștefan continuă să publice într-un domeniu conex cercetării juridice - etica cercetării, iar, acum, metodologia acesteia. Această nouă abordare este cu atât mai necesară în condițiile existenței unor neclarități cu privire la stabilirea semnificației exacte a rolului metodei, care, ca principu (regulă) permite interpretarea justă a fenomenului juridic, sau, ca teorie a cunoașterii, orientează raportul dintre subiect și obiect sau, în sfârșit, ca logică, oferă posibilitatea reflectării realității obiective, a încadrării dreptului în formele cunoașterii acestei realități. Ca orice altă știință particulară, dreptul trebuie să aibă o bază gnoseologică justă, care să exprime raportul real dintre obiect și subiectul cunoscător. Dreptul, știință eminentă deductivă trebuie să asigure, metodologic vorbind, o anumită constanță a conceptelor cu care operează, operațiune dificilă în condițiile în care acestea, conceptele, se remarcă prin elasticitatea lor.

Preocupări metodologice au apărut odată cu primele încercări de explicare științifică a lumii. Hegel face un important pas înainte în momentul în care consideră că metoda nu e nimic altceva decât structura întregului, stabilită în pură și esențialitate. Metoda este un mijloc eficace al gândirii. Adecvarea metodologică se regăsește în adevărul dobândit. O bună cunoaștere, explicare și interpretare a dreptului (a fenomenului juridic) reclamă o metodologie corespunzătoare în baza căreia să se realizeze o înțelegere științifică a mecanismului acțiunii sociale a dreptului, a funcțiilor lui, a esenței, conținutului și formei dreptului.

Metoda juridică cuprinde, mai întâi, analiza de text, spre a explica înțelesul legii, dar și împrejurările sociale și istorice care au determinat apariția acesteia (etapa „dogmatică”), dar nu se oprește aici, fiind nevoie și de o „etapă cazuistică”, ce presupune o viziune sociologică, în care se cercetează, dincolo

de text, mediul social în care textul legal își duce existența (Ch. Eisenmman). Metodologia juridică reprezintă sistemul unor factori de relativă invarianță într-un număr suficient de mare de metode, factori ce au ca obiect raporturile care se stabilesc între diferite metode (particulare, individuale) în procesul cunoașterii fenomenului juridic.

O metodă, în sensul adevărat al cuvântului, trebuie să fie determinată de însuși obiectul cercetării științifice, trebuie să corespundă legilor acestuia. Între diversele trepte metodologice - generală, particulară, singulară - se stabilesc raporturi complexe, în cadrul cărora se pot distinge aspecte caracteristice legăturii dintre general și particular, dintre parte și întreg, dintre proces și moment etc. Raporturile, legăturile, relațiile care se stabilesc între diferitele metode, fie înainte, fie în timpul, fie după încheierea actului de cercetare științifică alcătuiesc obiectul metodologiei juridice. Strânsa colaborare între diferitele metode de cercetare este indispensabilă actului de cercetare întrucât fiecare are vocația de a sesiza universalul.

Pe această bază de principii, autoarea prezintă o lucrare care elaborează atât ideile centrale ale metodologiei juridice, dar și aspecte care vizează domenii de larg interes în cercetare (modul de redactare a unei lucrări, structura standard a acesteia, modalitatea de raportare la izvoarele bibliografice etc.)

Prof. univ. dr. Nicolae Popa

Membriu titular al Academiei de Științe Juridice

INTRODUCERE

Motto

*„Este foarte ușor să te ascunzi la umbra gândului
altuia dar este foarte greu să creezi tu ceva prin
propriile puteri”.*

(Domnul profesor Nicolae Popa,
București, octombrie 1993)

Necesitatea introducerii cursului intitulat: „*Metodologia elaborării lucrărilor științifice*” în planurile de învățământ de licență este întemeiată în primul rând pe rațiuni didactice. Activitatea didactică pe care o desfășor din anul 2009 - prezent la Universitatea „Nicolae Titulescu” din București a interferat și interferează permanent cu activitatea de cercetare științifică, fiind implicată în îndrumarea studenților în întocmirea diverselor lucrări cu caracter științific precum și, pentru câțiva ani de zile, în organizarea de conferințe dedicate studenților dar și absolvenților de facultate .

De asemenea, în al doilea rând, acest curs a fost gândit ca o completare a cursului deja tipărit, „*Etică și integritate academică*”¹, pentru a oferi studenților un instrument de lucru complet în desăvârșirea cunoștințelor în materie de redactare a lucrărilor cu caracter științific și familiarizarea acestora cu „laboratorul de cercetare” dar și cu ceea ce înseamnă un comportament corect în mediul academic, definit în legislație „buna conduită academică”. Practic, acest curs are o abordare interdisciplinară, fiind util pentru studenți deoarece structura acestuia este compusă din trei mari domenii de cercetare: metodologia juridică, scrierea academică, etică și integritate academică, aflându-se la intersecția mai multor discipline precum: teoria generală a dreptului, scrierea academică, filosofia dreptului, etică și integritate academică, dreptul proprietății intelectuale.

Necesitatea scrierii acestui curs s-a născut, în al treilea rând, din respect pentru profesorii mei, din dragoste pentru frumos și din pasiune pentru

¹ Elena Emilia Ștefan, *Etică și integritate academică*, Editura Pro Universitaria, București, 2018, 216 p.

activitatea pe care am ales să o îmbrățișez, aceea de cadru didactic dar și din dorința sinceră de a transmite studenților tot ceea ce știu și m-au învățat profesorii mei, astfel că, am realizat această lucrare pe care o pun la dispoziția oricui are curiozitatea să o răsfoiască.

Consider că este onest din partea mea, să încep prezentarea acestui curs cu un citat dintr-o lucrare a autorului Eco: „*Cum se face o teză de licență*” care reflectă cel mai bine scopul cursului prezent: „*Să vă fie limpede că această carte nu vă spune ce să scrieți în teză. Asta e problema voastră*”². Prin urmare, acest curs se adresează în egală măsură studenților, masteranzilor, doctoranzilor precum și cadrelor didactice sau oricărui cercetător care dorește să se informeze cu privire la cercetarea științifică și să-și perfecționeze cunoștințele pe care le posedă referitoare la întocmirea lucrărilor cu caracter științific, din domeniul juridic dar nu numai. Și așa cum foarte frumos exprima Ovidiu Drimba în „*Istoria culturii și civilizației*”: „*Opera, actul și omul de cultură urmăresc satisfacerea nevoilor spirituale și intelectuale; relevarea de sine, descoperirea necunoscutului, explicația misterului și plăcerea frumosului. Iar în raporturile cu natura, cu omul, cu societatea, urmăresc stabilirea, nu a unor relații practice, utilitare, sau de instrumentalizare a unuia de către celălalt, ci a unei relații de comunicare, de căutare, de regăsire în celălalt*”³.

Documentarea subiectului prezentului curs s-a întins pe mai mulți ani de zile, ani alocați analizei și observării tendințelor spre care se îndreaptă activitatea de cercetare științifică în cadrul universităților și în afara acestora dar și, în egală măsură, lucrului efectiv cu studenții, pe care i-am sprijinit și încurajat să redacteze diverse proiecte de cercetare, să participe la diferite activități studențești. În timpul facultății se formează primele deprinderi ale studentului cu privire la cercetarea științifică, în cadrul laboratorului de cercetare, aceasta este o concluzie certă la care am ajuns.

În ultimii ani, am lucrat foarte mult cu studenții care doreau să participe la conferințele studențești și am constatat că este mult mai de folos, pe termen lung, un curs care să îi învețe pe studenți tot ce trebuie să știe despre o lucrare cu caracter științific în comparație cu eforturile depuse pentru a le coordona lucrările câtorva. De aceea, acest curs intitulat „*Metodologia elaborării lucrărilor științifice*” este recomandat să figureze în planurile de învățământ în primul an de facultate, semestrul I, pentru a asigura formarea completă a studentului nu numai din punct de vedere al specializării cât și al cercetării științifice, pentru că cele două se îmbină. În egală măsură, acest curs poate figura și în planurile de învățământ pentru masterat sau doctorat.

² Umberto Eco, *Cum se face o teză de licență*, trad. George Popescu, ediție revăzută, Editura Polirom, București, 2014, p. 12.

³ Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, ediție definitivă, Editura Saeculum I.O. și Editura Vestala, București, 2001, p. 6.

De asemenea, un alt argument pentru introducerea acestui curs în planurile de învățământ, la facultăți, este acela că, este puțin greu să îndemni studenții să participe la orice conferință studentescă ori să redacteze proiecte de cercetare și să pretinzi un atare rezultat, fără ca aceștia să fi parcurs anterior un curs de Metodologie. Simpla înmânare a unui model de redactare a unei lucrări nu este suficientă deoarece studenții dar și masteranzii nu au o bază și o construcție solidă anterioară despre etica redactării lucrărilor cu caracter științific și a modalității de întocmire a lucrărilor, aceștia neștiind cum să procedeze corect pentru redactarea proiectelor și vor avea tendința să apeleze, în marea lor majoritate, la toate subterfugiile documentării și redactării de lucrări, respectiv exclusiv la internet. Ori, așa cum se arată în doctrina noastră, „*experiența demonstrează că viața cotidiană a oamenilor nu este posibilă fără anumite reguli de conduită*”⁴.

Cu atât mai mult, pentru un student la Drept dar nu numai de la această specializare, dificultățile și provocările întâlnite chiar din primul an de studiu sunt foarte multe. Pe de o parte, studentul se intersectează cu o altfel de situație, diferită de cea întâlnită la liceu și ne referim la multitudinea informației și a termenilor juridici sau de specialitate în general, a adagiilor latine, de multe ori de neînțeles la prima rostire a acestora. Pe de altă parte, viața academică, pe lângă participarea la cursuri și seminare, presupune cunoașterea normelor de bună conduită academică și, inevitabil, redactarea și prezentarea de lucrări, de proiecte, cu un grad mai mic sau mai mare de dificultate sau de exigență și atunci se pune problema unei organizări atât a timpului alocat cât și a cunoașterii unui set de reguli pentru realizarea aceluși proiect.

Pe măsură ce trec săptămânile de curs și seminar, se adună materia predată, se înmulțesc proiectele de cercetare la discipline diferite și studentul intră în panică pentru că are impresia că nu se va descurca și, în acel moment (uneori sau deseori, de la caz la caz) intră în rol „*simplificarea*” sau provocarea minimalizării efortului de a trece prin „*travaliul*” conceperii, documentării, redactării și prezentării unei lucrări cu caracter științific, prin propriile eforturi. Cele mai mari provocări la care trebuie să facă față studentul la redactarea proiectului sunt: ce înseamnă un plan de cercetare sau un plan de lucrare, cum se realizează o documentare, ce surse să folosească, dacă este obligatoriu să meargă la bibliotecă, care să fie lungimea textului, câte pagini să aibă, lungimea bibliografiei etc. Citările deja sunt adevărate necunoscute pentru aceștia pentru că studenții nu știu care sunt modalitățile corecte și concrete în care se poate expune în lucrarea lor părerea altuia, nu știu ce este plagiatul și care sunt sancțiunile pentru aceasta, ori pur și simplu nu realizează că, preluând după internet diverse texte ori informații, fac ceva greșit etc.

Din punct de vedere comparativ, să presupunem totalmente fictiv, că studentul nostru, de bună credință dar neinformați, intră într-o pădure total

⁴ Dumitru Mazilu, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 1999, p. 5.

nechipat și nepregătit pentru supraviețuirea în sălbăticie. Pe bună dreptate că se sperie de necunoscut, de animalele sălbatice și fuge de pădure. Așa se întâmplă și la facultate, mulți se sperie de dimensiunea proiectului de cercetare, îl consideră ca fiind ceva extraordinar de greu pentru că nu știu ce presupune și în final, îl abandonează sau, deseori trișează, luând de-a gata materiale de pe internet, sperând cu nu va observa nimeni. Evident că, revenind la viața studentescă, dacă are de ales un student între a petrece ore și ore la bibliotecă și a se rătăci în noianul de informații din care trebuie să extragă ce-i este de folos, în care nu știe și nu poate pleca de la general la particular pentru că nu are exercițiu și nu a studiat o asemenea disciplină care să-l familiarizeze cu minime reguli de documentare spre exemplu, evident că cel mai la îndemână este „*simplificarea*” și mulți cedează acestei tentații.

„*Simplificarea*” studentescă în opinia noastră se referă la orice subterfugiu la care apelează un student dar nu numai pentru a își rezolva proiectele cu minim de efort, eventual numai identificând pe internet lucrări gata făcute și singurul efort pe care acesta îl face este doar să tipărească respectiva lucrare de-a gata și să își treacă numele pe prima pagină, necunoscând că această practică des întâlnită de altfel, pe lângă faptul că nu este etică este și sancționabilă potrivit legii. În prezent, asistăm la inedita realitate în care, pentru mulți absolvenți de facultate, admiterea în profesie înseamnă să știe să răspundă la un număr de grile, eliminându-se subiectele teoretice. Pe termen lung, acest lucru va însemna o scădere a interesului studenților pentru cercetare și în final, se va ajunge la neconștientizarea responsabilității pentru actul de cercetare. Explozia informației disponibile pe internet, cu acces liber și de oriunde în paralel cu scăderea dorinței de a răsfoi cărți tipărite și de a le citi efectiv, slăbește actul de cercetare prin lipsa exercițiului și a travaliului personal în a concepe, redacta și prezenta o lucrare cu caracter științific de către studenți dar nu numai.

Considerăm, în acest context că, un curs de „*Metodologia elaborării lucrărilor științifice*” pe lângă faptul că îl informează pe student, îl și organizează pe acesta cum să procedeze atunci când are de redactat un proiect, punându-i la dispoziție unelte, instrumente de cunoaștere. Documentarea diferitelor tematici care formează acest curs mi-a dat fericita ocazie să-mi perfecționez stilul, să identific și să corectez greșelile pe care le-am descoperit în propriile lucrări și să fiu de acum, mult mai atentă la orice amănunt care presupune o lucrare cu caracter științific, pornind de la premisa că nimeni nu s-a născut învățat și că întotdeauna este bine să îți recunoști și să-ți corectezi greșeala și să fii deschis sugestiilor profesorilor noștri și cunoașterii în general.

Am început documentarea acestui curs condusă de dorința de a inventaria și prezenta ceea ce am considerat necesar să cunoască studenții în legătură cu metodologia de elaborare a oricărei lucrări științifice. Așa cum afirma Eco, „*Să pleci în căutarea comorilor este o experiență pasionantă: merită să faci o călătorie, organizându-ți-o bine și urmând un itinerar care să ducă la atingerea*

comorilor celor mai interesante, scoțându-le la iveală din cele mai mărunte abații”⁵. Ceea ce a dat tușa finală acestui curs a fost experiența didactică, la catedră și intuirea nevoilor studenților în realizarea lucrărilor practice.

Așa cum se va observa din scurta prezentare a capitolelor, parcurgerea acestui curs va oferi răspunsuri la întrebări precum: care sunt metodele de cercetare prin care se poate analiza un subiect, care este structura unei lucrări, ori cât de important este titlul unei lucrări, cum se întocmește un plan de cercetare, cum se realizează și ce presupune documentarea unui subiect, cum se prezintă ideile altora în propria lucrare fără a fi acuzat de plagiat, care sunt tendințele pe plan internațional privind etica și integritatea științifică, care sunt sancțiunile pentru încălcarea normelor de bună conduită academică etc.

Acest curs debutează cu primul capitol dedicat *metodologiei juridice*, analizând pe larg: conceptul de metodologie, metodologia juridică și obiectul metodologiei juridice precum și conceptul de metodă dar și chestiuni referitoare la tipurile de metode de cercetare în drept. „*Metodologia științifică este folosită și în cercetarea fenomenelor juridice*”⁶ subliniază Mazilu. Metodologia juridică pune la dispoziția cercetătorului în drept o serie întreagă de instrumente dar, atenție, cercetătorul va trebui să țină seama în cercetarea pe care o întreprinde, că dreptul nu este un fenomen static. De asemenea, în acest capitol s-a analizat tandemul: metodologie-metodă. În opinia lui Popa, „cuvântul **metodă** vine de la grecescul „*methodos*” - cale, drum, dar și mod de expunere”⁷.

Capitolul al II-lea analizează *metodele cercetării științifice* în drept, precum: metoda logică, comparativă, sociologică, istorică, metodele cantitative dar și alte metode de cercetare. Capitolele III-V sunt dedicate *scrierii academice* și prezintă pe larg, etapele procesului de cercetare științifică și structura standard a unei lucrări cu caracter științific. În Capitolul VI se tratează problematica referitoare la notele de subsol și la bibliografie pentru a face trecerea către o problematică extrem de importantă în redactarea oricărei lucrări cu caracter științific și anume citarea. Din acest punct de vedere, am alocat un spațiu mai larg citării și stilurilor de citare, respectiv Capitolul VII optând pentru prezentarea, pe scurt și cu titlu informativ a două stiluri de citare, larg utilizate de cercetători în general și anume, Chicago și APA.

În societatea românească dar nu numai există o preocupare atât a legiuitorului dar și a membrilor comunității academice în vederea creării unei culturi a responsabilității în legătură cu cercetarea științifică. Concepte precum „etica și integritatea academică” au fost analizate în Capitolul VIII, menționându-se Ordinul M.E.N. nr. 3131/2018 privind includerea în planurile de învățământ,

⁵ Umberto Eco, *Cum ne construim dușmanul și alte scrieri ocazionale*, trad. de Ștefania Mincu, Editura Polirom, București, 2017, p. 97.

⁶ Dumitru Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, Editura All Beck, București, 1999, p. 16.

⁷ Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 5-a, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 14; Dumitru Mazilu, *Teoria Generală a Dreptului*, op.cit., p. 16.

pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică, publicat în Monitorul Oficial nr. 140 din 14.02.2018. Acest Curs se încheie cu o problematică pe cât de actuală pe atât de delicată și anume „plagiatul”. Așa cum arătam cu o altă ocazie, „pentru că este deja un fenomen mult mediatizat în societatea românească dar nu numai și, prin urmare, inclusiv Ministerul Educației Naționale a înțeles importanța cunoașterii fenomenului prin obligativitatea ca universitățile, începând cu anul universitar 2018-2019 să introducă în planul de învățământ, obligatoriu pentru master și doctorat și facultativ pentru licență a cursurilor de Etică și integritate academică (...)”⁸. Astfel, în Capitolul IX s-au analizat conceptele de plagiat dar și de autoplăgiat atât din punct de vedere al reglementării acestora în legislație cât și al sancțiunilor pentru acestea. De asemenea, s-a procedat, pe scurt, și la exemplificarea tipurilor de plagiat, identificate de-a lungul anilor de activitate didactică.

Potrivit legislației actuale, noțiunea de plagiat nu este definită de Legea educației naționale nr. 1/2011⁹ așa cum, poate, ne-am fi așteptat cu toții. Plagiatul este considerat în cuprinsul art. 310 din același act normativ: „*abatere gravă de la buna conduită*” în cercetarea științifică și activitatea universitară. Plagiatul este definit însă de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea-tehnologică și inovare ca fiind: „*expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate, ori metode științifice, extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a se face trimitere la sursele originale*”¹⁰ iar Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe¹¹ socotește drept infracțiune: „*fapta persoanei care își însușește, fără drept, în întregime sau în parte, opera altui autor și o prezintă ca o creație intelectuală proprie*”.

În cele ce urmează, adresez *mulțumiri* mai multor persoane care au contribuit la documentarea subiectului, însușirea și sistematizarea cunoștințelor care formează acest curs.

În primul rând, menționez faptul că, am avut norocul să învăț în anii studenției și ulterior la cursurile postuniversitare, la masterat și doctorat de la cei mai buni profesori cărora le sunt recunoscătoare pentru tot ceea ce m-au

⁸ Elena Emilia Ștefan, *Etică și integritate academică, op.cit.*, p. 15.

⁹ Legea educației naționale nr. 1/2011 publicată în M.Of. nr. 18 din 10 ianuarie 2011, cu ultimele modificări prin O.G. nr. 9/2018 privind modificarea și completarea unor acte normative în domeniul educației, publicată în M.Of. nr. 744 din 28 august 2018 și Legea nr. 114/2019 (...) publicată în M.Of. nr. 469 din 10 iunie 2019.

¹⁰ Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea –tehnologică și inovare, publicată în M.Of. nr. 505 din 04.06.2004, cu ultima modificare prin O.G. nr. 2/2016, publicată în M.Of. nr. 51 din 21.01.2016, aprobată prin Legea nr. 178/2016.

¹¹ Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M.Of. nr. 60 din 26 martie 1996, cu ultimele modificări și completări.

învățat și știu astăzi, deoarece acei ani au fost decisivi în formarea mea profesională.

În al doilea rând, precizez faptul că, am avut extraordinara șansă să îmi desfășor activitatea didactică având drept „colegi” de catedră și apoi de departament pe titani ai dreptului, pe domnii profesori universitari doctori care sunt pentru mine veșnică sursă de inspirație și exemplu de profesori adevărați și dedicați cercetării științifice și pe care îi menționez în cele ce urmează: Nicolae Popa, Ioan Muraru, Emil Molcuț, Raluca Miga Beșteliu, Augustin Fuerea, cărora le sunt recunoscătoare pentru tot ce m-au învățat și mă învață și acum, dar mai ales pentru accesul la cunoaștere. Grație acestei întâlniri de destin cu profesorii mei, am putut avea cel mai bun start posibil în activitatea didactică și de cercetare științifică și nu pot decât să le mulțumesc din toată inima pentru acest lucru.

În al treilea rând, sunt profund recunoscătoare domnului profesor Nicolae Popa care, așa cum am mai spus-o cu altă ocazie și o voi repeta de fiecare dată, este personalitatea care și-a pus amprenta asupra formării mele profesionale încă din anii studenției, fiind primul la curent cu toate frământările mele referitoare la cercetarea științifică și care m-a sprijinit în orice proiect de cercetare științifică pe care l-am avut. Domnul profesor Nicolae Popa este pentru mine omul și dascălul cu un spirit frumos lângă care am învățat modestia intelectuală dublată de cunoaștere și de respect pentru lege, pentru oameni, pentru locul în care lucrez și dragostea pentru frumos.

De asemenea, adresez mulțumiri tuturor autorilor de lucrări științifice a căror activitate de cercetare m-a ajutat de-a lungul anilor în documentarea subiectului și pe care i-am citat în acest curs ori pe care doar i-am studiat, fiind o reală sursă de inspirație.

Adresez mulțumiri tuturor colegilor mei de la Facultatea de Drept a Universității „Nicolae Titulescu” din București pentru sprijin și încurajare în realizarea acestui curs, deoarece am avut confirmarea utilității acestuia pentru studenți, fiind un curs general valabil tuturor specializărilor.

Nu în ultimul rând, adresez mulțumiri studenților mei pentru că aceștia m-au inspirat să scriu acest curs, deoarece, datorită problemelor pe care generații de studenți le-au întâmpinat de-a lungul anilor atunci când se punea problema participării cu lucrări la conferințe studențești ori la simple concursuri/competiții studențești, am știut despre ce subiecte ar fi interesați să fie abordate în interiorul cursului, pe ce anume să se concentreze explicațiile. Prin urmare, am exemplificat cât mai mult noțiunile teoretice, pentru a fi un Curs foarte ușor de înțeles, ca și cum ar fi un abecedar al întocmirii lucrărilor cu caracter științific.

Consider că este important nu numai pentru mediul academic dar și pentru societatea în care trăim să fim responsabili și să ne preocupăm ca studenții dar și absolvenții unei facultăți să învețe și să-și dezvolte abilități necesare realizării unei activități de cercetare științifică, pentru ca, prin efortul

nostru, asumat, de punere la dispoziția studentului a unei de cercetare, să contribuim la cultivarea respectului pentru munca proprie dar și pentru ideile altora, în deplină concordanță cu respectarea legilor și a moralității. Așa cum afirma Vargas Llosa în „Civilizația spectacolului”: „*nimeni nu poate ști totul despre tot - asta nu a fost posibil nici înainte și nu e nici acum, dar cultura îi poate ajuta omului cult măcar cât să stabilească niște ierarhii și niște preferințe în câmpul cunoașterii și al valorilor estetice*”¹². Acest curs, prin modalitatea de sistematizare și prezentare a informației, consider că va reuși să stârnească interesul și curiozitatea studenților ca să-l lectureze și apoi să pună în practică la viitoarele proiecte de cercetare cu mai multă ușurință, ceea ce nu știau. Dacă cel puțin o persoană va conștientiza că o lucrare cu caracter științific nu se realizează greu dacă sunt respectate niște reguli și va ști să întocmească singură, spre exemplu, un plan de lucrare ori va scrie corect un citat sau notele de subsol, înseamnă că scopul cursului a fost atins.

„*Greșeala recunoscută este pe jumătate iertată*”, ne-au învățat părinții noștri în primii ani de viață, de aceea, recomandarea către toți studenții, absolvenții de facultate, masterat, doctorat, indiferent de specializare este că, deși orice om este supus greșelii, mare atenție să avem când „împrumutăm munca altuia” și ne trecem numele pe creația altuia, cu bună știință. Așadar, consider că, schimbarea începe cu fiecare dintre noi, în orice mediu trăim ori ne desfășurăm activitatea și nimic nu este mai trainic decât ce este făcut prin muncă și efort personal, cu responsabilitate.

Legislația consultată și utilizată în prezentul curs este actualizată la data de 30.08.2019.

Autoarea

¹² Mario Vargas Llosa, *Civilizația spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2017, p. 62.

Lista abrevierilor utilizate

ANCSI	- Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare
ARACIS	- Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
AID	- Asociația pentru Implementarea Democrației
ALEEA	- Federația Europeană a Academiiilor Naționale de Știință și Științe Umaniste
Constituție	- Constituția României revizuită
CCR	- Curtea Constituțională a României
CNATDCU	- Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare
CNCS	- Consiliul Național al Cercetării Științifice
CCCDI	- Colegiul Consultativ pentru Cercetare - Dezvoltare și Inovare
CNFIS	- Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior
CNBU	- Consiliul Național al Bibliotecilor Universitare
CEMU	- Consiliul de Etică și Management Universitar
CNECSDTI	- Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării
Declarația de la Singapore	- Declarația de la Singapore privind Integritatea cercetării
DEX	- Dicționarul explicativ al limbii române
H.G.	- Hotărâre de Guvern
ICAI	- Centru internațional pentru integritate academică
Lege	- Legea
MECTS	- Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice
MEN	- Ministerul Educației Naționale
Op.cit.	- Opera citată
O.G.	- Ordonanță de Guvern
Ordin	- Ordin de ministru
O.U.G.	- Ordonanța de Urgență a Guvernului
R.D.P.	- Revista de Drept Public
R.R.D.P.I.	- Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale
Software-urile antiplagiat recunoscute	- lista programelor recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat și al Academiei Române, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice
S.n.	- sublinierea noastră
U.E.	- Uniunea Europeană
UEFISCDI	- Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării
UNVNT	- Universitatea „Nicolae Titulescu” din București